

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till gatu- och samhällsmiljönämnden

Datum:
2023-03-30

Diarienummer:
KSN-2022-01542, GSN-2023-
01048

Handläggare:
Christoffer Hallbäck, Zahrah Lifvendahl

Svar på motion om restaurering av våtmarker från Lovisa Johansson (FI)

Förslag till beslut

Gatu- och samhällsmiljönämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Lovisa Johansson (FI) föreslår i en motion väckt 30 maj 2022 att kommunfullmäktige ska ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda var våtmarker kan restaureras för att uppnå de regionala målen, samt att starta nya restaureringsprojekt där Uppsala kommun och eventuella samarbetspartners utarbetar en plan för var och när restaurering av våtmarker kan genomföras.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen och kommunledningskontoret.

Föredragning

Uppsala kommun har en viktig roll då det gäller att få till stånd åtgärder avseende natur- och vattenvård för att stärka biologisk mångfald och minska näringsbelastningen från jordbruksmark, avlopp och dagvatten i sjöar och vattendrag. Kommunen har möjlighet att söka statlig medfinansiering för detta genom LONA (lokala naturvårdssatsningen), LOVA (lokala vattenvårdsprojekt) och inom LBP (Landsbygdsprogrammet).

Åtgärder kan genomföras såväl på kommunal mark som på annans mark i samverkan med berörda markägare och andra intressenter. Kommunen kan medfinansiera projekten med tid och/eller projektmedel. För att underlätta för andra aktörer att

genomföra åtgärder bistår även kommunen med bland annat information och administrativt stöd.

Uppsala kommun utreder redan idag var man kan utföra nyanläggning och restaurering av våtmarker genom framtagande av lokala åtgärdsunderlag (LÅP:ar) för de sjöar och vattendrag som finns i kommunen. För vatten som delas med andra kommuner sker detta i samverkan.

I dagsläget finns lokala åtgärdsunderlag för Hågaån, Sävjaån, Vattholmaån, Tämnrån och Fyrisåns huvudfåra, där ett flertal våtmarker av varierande karaktär föreslås, dels på kommunal men även på privat mark. I Översiktsplanen 2016 finns ett uppdrag att ta fram lokala åtgärdsunderlag för samtliga sjöar och vattendrag inom Uppsala kommun. De som återstår är Vendelån (pågående), Björklingeån, Jumkilsån, Sävaån och Olandsån. Medel för detta avsätts årligen i mål och budget med delfinansiering via LOVA-medel.

För att genomföra de åtgärder som föreslås i de lokala åtgärdsunderlagen arbetar kommunen tillsammans med ett flertal LONA-, LOVA- och LBP-projekt både i egen regi och i samverkan med andra aktörer. Exempel på genomförda projekt är fosfordamm på Lurbo, Golvasta och Funbosjön, våtmark Södersjön Almunge, samt förprojektering våtmark i Läby träsk, våtmark Tomtasjön och fosfordammar/våtmarker i Hågadalen. Projekten är av varierande omfattning både avseende ekonomi, inriktning och medverkan av andra aktörer.

Från januari 2022 har kommunen en heltidsanställd åtgärdssamordnare som främst jobbar med LOVA-projekt inom Hågaån och Fyrisåns avrinningsområde där LÅP:arna utgör ett bra underlag för urval av nyanläggning och genomförande av våtmarksrestaureringar. Detta ger goda förutsättningar för väsentligt ökade insatser, och uppfyller motionärens intention om att utreda var i Uppsala kommun våtmarker kan restaureras men också genomföra dessa projekt för att uppfylla det regionala miljömålet om myllrande våtmarker.

Arbetet för våtmarker nämns särskilt i gatu- och samhällsmiljönämndens budget för 2023, och nämnden fattade också beslut om genomförande av våtmarksåtgärder i Hågadalen 28 september 2022 §73.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 30 mars 2023
- Bilaga 1, Motion om restaurering av våtmarker från Lovisa Johansson (FI)

Stadsbyggnadsförvaltningen

Anna Axelsson
Biträdande stadsbyggnadsdirektör

Motion: Restaurering av våtmarker

Uppsala län når inte Sveriges miljömål och myllrande våtmarker. Enligt den regionala uppföljningen har utvecklingen inte gått framåt under 2021. Feministiskt initiativ föreslår därför att Uppsala kommun söker ekonomiskt stöd för att återupprätta fler våtmarker.

Våtmarkerna är viktiga för vattenrening, biologisk mångfald och att bromsa klimatförändringarna. Markavvattning, vattenreglering och otillräcklig hävd och kvävenedfall sätter ekosystemet ur balans och ger en negativ utveckling på natur och miljö.

På grund av människors dränering av skogsmiljö har våtmarker under lång tid försvunnit eller skadats. I mitten av 1990-talet var så pass mycket mark dränerad att endast en tredjedel av Uppsalas naturliga våtmarker fanns kvar. Dräneringen ger en direkt påverkan på den biologiska mångfalden och överlevnaden av arter som är beroende av våta naturtyper. Den sätter den naturliga reningen av näringsämnen ur spel och bidrar till en sämre vattenrening.

Det regionala delmålet mellan år 2000-2010 var att anlägga minst 300 hektar våtmarker och småvatten. År 2011 hade 30 våtmarker med 105,65 hektar anlagts eller restaurerats. Mellan 2010-2020 anlades eller restaurerades 100 hektar våtmarker. År 2020 anlades 10,4 hektar. Detta innebär sammantaget att kommunen under 20 års tid inte har nått upp till de 300 hektar som skulle anläggas mellan 2000-2010. Naturvårdsverket satsade år 2018 på att öka antalet anläggningar och restaureringar, men menar att det behövs fler satsningar för att hinna ikapp. Detta ger motiv till Uppsala kommun att öka takten.

EU har prioriterat stöd till stöd för miljöinvesteringar som syftar till anläggning och restaurering. Syftet är att förbättra vattenkvaliteten och öka bibehållandet av näringsämnen, samt minska övergödning av sjöar, vattendrag och hav, vilket är ett stort problem i Uppsala. Den ekologiska vattenstatusen i regionen befinner sig på en skala mellan måttlig, otillfredställande eller dålig. Länsstyrelsen betonar att det finns stora behov av att minska nettobelastningen av näringsämnen vilket gör frågan om anläggningar och restaureringar av våtmarker och fosfordammar högt prioriterade.

Dessutom behöver den biologiska mångfalden bevaras och förstärkas. Utrotningshotade, och habitatklassade fågelarter och grodarter är direkt utsatta. Detta kräver åtgärder som underlättar utbredning och spridning av arterna.

I dagsläget pågår projekt med hjälp av bidrag vid LOVA och LONA av vid Fyrisåns vattenförbund och Hågaåns vattenråd. Uppsala kommun styr inga egna projekt, men medverkar i projektet för Fyrisån.

Det finns flera bidrag att ansöka om projekt som idag står outnyttjade av Uppsala kommun. Jordbruksverket erbjuder ekonomiska bidrag för såväl restaurering som anläggning, både i syften för biologisk mångfald och vattenrening. Feministiskt initiativ menar att vi bör söka de stöden, utöver fortsätta arbetet som redan görs för restaurering av våtmarker i Uppsala kommun.

Restaureringen eller anläggningen av våtmark måste åstadkommas strategiskt genom styrning av vart placeringen ska vara, hur den ska utformas och hur skötseln ska gå till för att inte skada några kulturhistoriska element och uppfylla rätt syfte i rätt miljö.

Vi behöver återskapa och restaurera våtmarkerna för att öka biologisk mångfald, vattenrening och bromsa klimatförändringarna. Miljöinvesteringar är dessutom viktigt för såväl människors livsmiljö som möjlighet till rekreation.

Med anledning av detta yrkar vi att:

- Utredda var i Uppsala kommun våtmarker kan restaureras för att uppfylla de regionala målen.
- Starta nya restaureringsprojekt där Uppsala kommun och eventuella samarbetspartners utarbetar en plan för var och när restaurering av våtmarker kan genomföras.

Lovisa Johansson (F!)

Charlie Strängberg (F!)